

Regulamin Arbitrażowy Międzynarodowej Izby Handlowej

I. Istota Regulaminu Arbitrażowego ICC

Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy przy Międzynarodowej Izbie Handlowej (International Chamber of Commerce, ICC) w Paryżu¹ jest najbardziej renomowanym, jednym z największych i najczęściej² wybieranych sądów arbitrażowych na świecie³. Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy jest niezależnym organem arbitrażowym Międzynarodowej Izby Handlowej i jest wspomagany w swojej pracy przez Sekretariat Sądu pod kierownictwem Sekretarza Generalnego.

Regulamin Arbitrażowy Międzynarodowej Izby Handlowej (dalej: Regulamin) posiada najwyższą renomę⁴. Aktualna wersja Regulaminu obowiązuje od 1 stycznia 2012 r.⁵ i została opracowana przez specjalistów z zakresu rozwiązywania sporów i interesariuszy z różnych systemów prawnych, kultur i grup zawodowych⁶. Konieczność zmiany poprzednio obowiązującego Regulaminu Arbitrażowego ICC wynikała z „potrzeb współczesnego biznesu”⁷. Innymi słowy decyzja o zmianie Regulaminu Arbitrażowego ICC była uzasadniona koniecznością dostosowania zasad w nim zawartych do zmieniających się praktyki i warunków biznesowych.

Zachowuje on podstawowe zasady i etos postępowania podobne do poprzedniego regulaminu. Na Regulamin składa się **41 artykułów pogrupowanych w 8 kategorii** (którymi to kategoriami są kolejno: postanowienia wstępne; wszczęcie postępowania arbitrażowego; wielość stron, wielość umów i łączenie arbitraży; trybunał arbitrażowy; postępowanie arbitrażowe; wyroki; koszty; postanowienia różne).

Standardowa klauzula arbitrażowa zalecana przez Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy brzmi następująco:

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy lub w związku z nią będą ostatecznie rozstrzygane zgodnie z Regulaminem Arbitrażowym Międzynarodowej Izby Handlowej przez jednego lub więcej arbitrów powołanych zgodnie z tym Regulaminem”⁸.

II. Zawartość Regulaminu Arbitrażowego

Rozpoczynając krótką charakterystykę Regulaminu, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy nie rozstrzyga sporów, lecz administruje sprawami

¹ Por. informacje na stronie internetowej: <http://www.iccwbo.org> (11.07. 2013).

² W ciągu 90 lat działalności Sąd sprawował nadzór administracyjny nad ponad 19 000 spraw.

³ Zob. szerzej: A. Kąkolecki, P. Nowaczyk, [w:] A. Szumański (red.), *Arbitraż handlowy*. T. 8, *System Prawa Handlowego*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 83 i n. oraz A. Kąkolecki, P. Nowaczyk, *Nowy Regulamin Arbitrażowy Międzynarodowej Izby Handlowej*, „Biuletyn Arbitrażowy” stycznia 2012, Nr 17, s. 55–70.

⁴ Ibidem, s. 84.

⁵ Upřednio obowiązywał Regulamin Arbitrażowy z 1998 r. W 2008 r. podjęto prace nad zmianą regulaminu.

⁶ Za M. Kocurem można podać, że praca nad Regulaminem nie obyła się bez zgrzytów. Zob. Blog M. Kocura; <http://spory-arbitraz.blogspot.com/2011/09/nowy-regulamin-arbitrazu.html>

⁷ Broszura zawiera Regulamin Arbitrażowy i Regulamin ADR, s. 2.

⁸ Przy czym, jeśli strony nie chcą aby miały do nich zastosowanie postanowienia o tzw. arbitrze doraźnym (nowa instytucja wprowadzona przez Regulamin – przyp. autorzy) powinny *explicite* wskazać to w klauzuli arbitrażowej (tj. dopisać następujące zdanie: Przepisów o arbitrze doraźnym nie stosuje się).

rozstrzyganymi przez trybunały arbitrażowe (jeden lub więcej arbitrów) zgodnie z Regulaminem⁹. Regulamin definiuje następujące terminy: trybunał arbitrażowy, powód, strona (strony), roszczenie (roszczenia) oraz wyrok¹⁰. W dalszej części określa on tryb zawiadomień, korespondencji oraz sposób liczenia terminów¹¹.

Kolejną kwestią zawartą w Regulaminie jest regulacja rozpoczęcia postępowania arbitrażowego (co następuje poprzez złożenie wniosku o arbitraż)¹². Regulamin określa wymagane dane, które powinny być zawarte we wniosku o arbitraż. Powód wnoszący wniosek powinien pamiętać o wymaganej przy złożeniu liczbie egzemplarzy oraz o wniesieniu opłaty rejestracyjnej zgodnie z Załącznikiem III do Regulaminu. Następnie wniosek zostaje przekazany przez Sekretariat Sądu pozwanemu, który w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku powinien złożyć odpowiedź na wniosek¹³. Odpowiedź powinna zawierać określone w Regulaminie dane oraz wszelkie roszczenia wzajemne. Postępowanie arbitrażowe prowadzone jest zgodnie z Regulaminem obowiązującym w dniu wszczęcia arbitrażu (tj. w dniu otrzymania wniosku przez Sekretariat Sądu)¹⁴. Regulamin zawiera również kwestie dotyczące: przystąpienia dodatkowych stron do arbitrażu (zarówno materialnoprawne, jak i proceduralne wymogi temu towarzyszące)¹⁵, dochodzenia roszczeń pomiędzy wieloma stronami¹⁶, dochodzenia roszczeń z wielu umów¹⁷ oraz łączenia arbitraży (co oczywiście jest możliwe)¹⁸.

Kolejna grupa zagadnień dotyczy Trybunału Arbitrażowego. Warto zwrócić uwagę na paradygmat, zasadę, iż „każdy z arbitrów musi być i pozostać bezstronny oraz niezależny od stron zaangażowanych w arbitraż”¹⁹. Regulamin wskazuje sposób ukonstytuowania trybunału arbitrażowego, chyba że strony postanowią inaczej (liczba arbitrów²⁰, wyznaczenie i zatwierdzenie arbitrów²¹). Arbiter może być wyłączony na wniosek strony, z powodu podnoszonego przez nie braku bezstronności, niezależności czy też z innego powodu²². Dodatkowo możliwe jest zastąpienie arbitrów po zaakceptowaniu przez Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy lub też z inicjatywy własnej Sądu²³.

Postępowanie arbitrażowe jest prowadzone po przekazaniu przez Sekretariat Sądu akt trybunałowi arbitrażowemu po jego ukonstytuowaniu oraz pod warunkiem, że zaliczka na koszty żądana przez Sekretariat została opłacona²⁴. Ponadto, postępowanie przed trybunałem arbitrażowym podlega, co do zasady, Regulaminowi²⁵. Strony mają prawo wyboru prawa stosowanego przez trybunał arbitrażowy, a w braku jego wyboru, trybunał arbitrażowy stosuje prawo, które

⁹ Art. 1 Regulaminu.

¹⁰ Art. 2 Regulaminu.

¹¹ Art. 3 Regulaminu.

¹² Art. 4 Regulaminu.

¹³ Art. 5 Regulaminu.

¹⁴ Por. art. 6 w zw. z art. 4 Regulaminu.

¹⁵ Art. 7 Regulaminu.

¹⁶ Art. 8 Regulaminu.

¹⁷ Art. 9 Regulaminu.

¹⁸ Art. 10 Regulaminu.

¹⁹ Art. 11 Regulaminu.

²⁰ Art. 12 Regulaminu.

²¹ Art. 13 Regulaminu.

²² Art. 14 Regulaminu.

²³ Art. 15 Regulaminu.

²⁴ Art. 16 Regulaminu.

²⁵ Por. art. 19 Regulaminu.

uzna za właściwe. **Trybunał arbitrażowy jest uprawniony do decydowania *ex equo et bono* jedynie, gdy strony zgodziły się na przyznanie takiego uprawnienia**²⁶. Specyficzną kwestią zawartą w Regulaminie jest wymóg sporządzenia przez trybunał arbitrażowy tzw. Aktu Misji^{27,28}. Kolejne postanowienia Regulaminu regulują: posiedzenie organizacyjne trybunału arbitrażowego, kalendarz procedury, który trybunał zamierza stosować²⁹, sposób ustalania faktów³⁰ czy zasady dotyczące rozpraw³¹. Regulamin określa również zasady stosowania środków zabezpieczających i tymczasowych³². Art. 29 Regulaminu reguluje kwestię tzw. **arbitra doraźnego**.

Kolejna grupa przepisów Regulaminu dotyczy bodaj najistotniejszej kwestii – tj. wydania wyroku. Termin, w którym trybunał arbitrażowy musi wydać wyrok końcowy wynosi sześć miesięcy (liczony, co do zasady, od dnia złożenia ostatniego podpisu na Akcie Misji)³³. Jeżeli w skład trybunału arbitrażowego wchodzi więcej niż jeden arbiter, wówczas wyrok zapada większością głosów³⁴. Wyrok zawiera motywy rozstrzygnięcia. Możliwe jest wydanie wyroku na podstawie ugody³⁵. Warto podkreślić charakterystyczną cechę zawartą w Regulaminie – kontrolę wyroku (ang.: *scrutiny*) przed jego podpisaniem dokonywaną przez Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy³⁶.

Wreszcie, Regulamin w art. 36 i 37 normuje kwestie kosztów postępowania, a w ostatnich czterech artykułach różne, dodatkowe postanowienia. Na koniec przywołać należy tzw. zasadę ogólną, zgodnie z którą – **we wszelkich sprawach nieuregulowanych wyraźnie w regulaminie Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy i trybunał arbitrażowy działają w duchu Regulaminu oraz podejmują wszelkie starania, aby zapewnić wykonalność wyroku**.

III. Zmiany (nowości) w regulaminie arbitrażowym

Najważniejsze zmiany wprowadzone przez Regulamin można podzielić na **3 kategorie**:

1. Zmiany wprowadzone w celu poprawy efektywności postępowania i obniżenia jego kosztów. Wśród nich wymienić można: możliwości dokonywania powiadomień oraz przeprowadzania posiedzeń za pomocą elektronicznych środków komunikacji; uproszczenie sposobu powoływania arbitrów. Nadto, osoba wskazana do roli arbitra winna złożyć oświadczenie o dyspozycyjności (obok oświadczenia o niezależności i bezstronności). Zmianą mającą na celu zwiększenie efektywności jest wymaganie, aby kandydat na arbitra wskazał wszystkie aktualnie prowadzone sprawy (pozwoli to na sprawdzenie czy arbiter może bez przeszkód zająć się kolejną sprawą). Istotą nowego modelu jest przeprowadzenie arbitrażu w szybki i efektywny kosztowo sposób³⁷.

²⁶ Art. 21 Regulaminu.

²⁷ Szerzej zob. A. Kąkolecki, P. Nowaczyk, [w:] A. Szumański (red.), *Arbitraż handlowy...*, s. 86. Por. również art. 23 Regulaminu, a także A. Kąkolecki, P. Nowaczyk, *Nowy Regulamin Arbitrażowy...*, s. 55–70.

²⁸ Szerzej zob. A. Kąkolecki, *Akt misji w postępowaniu według Regulaminu Arbitrażowego Międzynarodowej Izby Handlowej*, „Biuletyn Arbitrażowy” styczeń 2013, Nr 19, s. 125–128.

²⁹ Art. 24 Regulaminu.

³⁰ Art. 25 Regulaminu.

³¹ Art. 26 Regulaminu.

³² Art. 28 Regulaminu.

³³ Por. art. 30 Regulaminu.

³⁴ Art. 31 Regulaminu.

³⁵ Art. 32 Regulaminu.

³⁶ Art. 33 Regulaminu.

³⁷ Techniki zarządzania sprawami stanowią Załącznik nr IV do Regulaminu.

2. Zmiany dotyczące złożonych postępowań arbitrażowych, w tym połączenia spraw do wspólnego rozpoznania oraz wezwania do udziału w sprawie osoby trzeciej. Wspomniana grupa zmian stanowi skodyfikowanie już obowiązującej praktyki i dotyczy złożonych arbitraży (wielostronne umowy, wiele umów, wiele sporów).
3. Instytucja tzw. arbitra doraźnego, który rozstrzygać ma sprawy dotyczące zabezpieczenia roszczenia. W przypadku, gdy strona chciałaby w trybie pilnym uzyskać zabezpieczenie swoich roszczeń przed ukonstytuowaniem się sądu arbitrażowego w sprawie, może złożyć wniosek o zastosowanie tego nadzwyczajnego trybu.

IV. Znaczenie dla Polski

Staraniem Polskiego Komitetu Narodowego ICC Poland Regulamin ukazał się drukiem w formie broszury w języku polskim.

W wyniku zmian Regulaminu sprawy arbitrażowe będą z pewnością rozstrzygane szybciej i skuteczniej. Ma to znaczenie dla polskich przedsiębiorców, którzy planują zawrzeć klauzulę arbitrażową i wskazać Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy jako właściwy³⁸. Odsetek polskich spraw w stosunku do ogólnej liczby trafiających do niego sporów nie jest jeszcze wysoki. Istotna część naszych najważniejszych, największych spraw gospodarczych jest jednak rozstrzygana właśnie przed sądem ICC³⁹.

Starając się przybliżyć podstawowe zasady oraz zmiany w Regulaminie, które weszły w życie w 2012 r., mamy nadzieję, że przyczyniliśmy się do lepszego zrozumienia reguł, jakie polski przedsiębiorca weźmie pod uwagę, decydując się na oddanie sprawy do arbitrażu oferowanego przez Międzynarodową Izbę Handlową.

Piotr Nowaczyk

Dentons, partner

Szymon Syp

Zakład Prawa Międzynarodowego Prywatnego oraz
Ochrony Konkurencji i Konsumentów SGH,
doktorant

³⁸ Przy okazji warto wspomnieć, że Sąd Arbitrażowy przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan również zmienił swój regulamin (nowy obowiązuje od dnia 1 marca 2012 r.).

³⁹ Por. wywiad z M. Aslanowiczem pt. *Sprawy arbitrażowe są rozstrzygane szybciej i sprawniej*, pobrano z: <http://prawo.rp.pl/artykul/937036.html>.